

TISKOVÁ ZPRÁVA

Bývalé archivy KGB na Ukrajině odkrývají svědectví o represích československých občanů v SSSR

Českoslovenští občané se setkávali s represemi totalitních režimů nejen na svém, ale i na cizích územích. Hodně jich například koncem třicátých a na začátku čtyřicátých let minulého století skončilo v sovětských táborech nucených prací, nebo dokonce na tamních popravištích. *„S ohledem na omezený přístup k dokumentům sovětských bezpečnostních složek v Rusku, představují unikátní zdroj poznání k tématu represí krajanů na území Sovětského svazu především archiválie uložené na Ukrajině, které přinášejí i svědectví k činnosti sovětské bezpečnosti a jejím aktivitám, jak v rámci Sovětského svazu, tak vůči cizím státům, Československo nevyjímaje,“* říká historik Adam Hradilek z projektu Čechoslováci v Gulagu.

Ústav pro studium totalitních režimů ve spolupráci se Západočeskou univerzitou v Plzni pořádá ve čtvrtek **9. března 2023** od 19.00 hodin v Knihovně Václava Havla (Ostrovní 13, Praha 1) diskuzi o výzkumu dokumentů KGB na Ukrajině. Na otázky – Co ukrývají bývalé archivy KGB na Ukrajině o Československu a našich krajanech perzekvovaných v Sovětském svazu? Co se v nich podařilo nalézt historikům Ústavu pro studium totalitních režimů ve spolupráci s ukrajinskými partnery? Jak se pracuje historikům a archivářům na Ukrajině během ruské agrese? – odpovědí nejen pracovníci projektu Čechoslováci v Gulagu, ale i jejich ukrajinští partneři – ředitel Archivu Služby bezpečnosti Ukrajiny **Andrij Kohut** a ředitel Archivní služby Ukrajiny **Anatolij Chromov**.

Během diskuzního večera v Knihovně Václava Havla bude oficiálně spuštěn Digitální archiv dokumentů NKVD/KGB k československé historii, který představí historici Ústavu pro studium totalitních režimů společně s kolegy z Katedry kybernetiky Západočeské univerzity v Plzni. Dokumenty v digitálním archivu byly automaticky zpracovány metodami strojového učení, které z naskenovaných stránek dokážou extrahovat text, v němž je pak už možné relativně snadno vyhledávat. *„Výzvu pro strojové zpracování představovaly hlavně*

dokumenty, které jsou zmuchlané, vybledlé nebo například naskenované nakřivo.

Problémy způsobují také stránky se směsí strojopisu a ručně psaných poznámek,“ popisuje Jan Švec, výzkumný pracovník Západočeské univerzity v Plzni, úskalí práce s naskenovanými dokumenty.

Zkoumané materiály KGB jsou uloženy nejen v centrálních státních archivech v Kyjevě, ale i v oblastních pobočkách Archivu bezpečnostní služby Ukrajiny a Státního archivu. Archivy v okupovaných oblastech jsou v tuto chvíli nedostupné a osud uložených dokumentů je nejasný. *„V jednotlivých pobočkách vedeme s ukrajinskými partnery rešerše a následnou digitalizaci,*“ upřesňuje spolupráci Adam Hradilek. *„Někteří z našich ukrajinských kolegů, zejména ženy a jejich děti, museli v důsledku války opustit své domovy, další brání vlast proti ruskému agresorovi se zbraní v ruce. O to více si vážíme obnovené spolupráce a pokračujícího výzkumu a digitalizace v archivech, které sice nejsou bezprostředně ohroženy, ale pokračují v práci přes neustálou hrozbu raketových útoků, výpadky elektřiny a dodávek tepla.“*